

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І
НАУКИ УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНИЙ
БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

**ВСТУП ДО ФАХУ
ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ**

Методичні вказівки для проведення практичних
занять та самостійної роботи з дисципліни для
здобувачів рівня вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка» (Освітня програма
«Економіка») денної та заочної форм навчання

Харків 2024

*Розглянуто на засіданні кафедри глобальної економіки
Державного біотехнологічного університету
(протокол № 5 від 6 лютого 2024 р.)*

*Рекомендовано до друку навчально-методичною комісією факультету
економічних відносин та фінансів
Державного біотехнологічного університету
(протокол № 6 від 23 лютого 2024 р.)*

Рецензенти:

Шкодіна І. В., д.е.н., проф., проф. кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна;

Власенко Т.А., д.е.н., проф., завідувачка кафедрі кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Бабан Т.О.

Вступ до фаху та академічна доброчесність: Методичні вказівки для проведення практичних занять та самостійної роботи з дисципліни для здобувачів рівня вищої освіти перший (бакалаврський) галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальність 051 «Економіка» (Освітня програма «Економіка») денної та заочної форм навчання. Харків: ДБТУ, 2024. 38 с.

У методичних вказівках викладено мету, завдання вивчення дисципліни, компетентності, що мають сформуватись в результаті вивчення, програмні результати навчання, вказано перелік тем та питань, які мають бути розглянуті, завдання для виконання, питання для обговорення, теми для доповідей-презентацій, тестові завдання, літературу.

Метою дисципліни є формування цілісного бачення та розуміння сутності та ролі освіти в розвитку фахівця в сфері економіки, ознайомлення з особливостями майбутньої професії, її змістом, визначення ролі економіста у вирішенні завдань підвищення ефективності виробництва та вимог, які пред'являються до фахівця в процесах розвитку економіки України, сучасним станом і перспективами розвитку обраної спеціальності.

Завдання вивчення дисципліни полягають у ознайомленні здобувачів з основними положеннями про організацію вищої освіти в Україні та її особливостями у вищих навчальних закладах, надати стислу інформацію про Болонський процес; надання здобувачам інформації щодо Державних стандартів вищої освіти в Україні та організаційно-методичного підґрунтя у вищих навчальних закладах; забезпечення пізнання особливостей організації навчальної, науково-дослідницької, самостійної і виховної роботи у вищих навчальних закладах на відповідному факультеті, випусковій кафедрі; визначення місця та ролі фахівця з економіки; ознайомлення здобувачів зі сферою їх майбутньої професійної діяльності, переліком основних видів та типів підприємств та особливостями їхнього функціонування в сучасних умовах.

Згідно з ОПП у результаті вивчення дисципліни у здобувача формуються:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки;

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку

суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні знання про сутність та зміст спеціальності «Економіка»

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є Історія української державності та громадянське суспільство, Основи наукових досліджень в економіці

Дана навчальна дисципліна забезпечує формування таких програмних результатів навчання:

ПРН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення

ПРН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей

Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Система вищої освіти

Тема 1 Роль і завдання сучасної освіти

Роль освіти у сучасному світі. Принципи побудови системи освіти. Завдання сучасної освіти.

Рекомендована література: 5, 8, 24, 28

Завдання:

1. Розглянути та обговорити основні функції освіти в суспільстві.

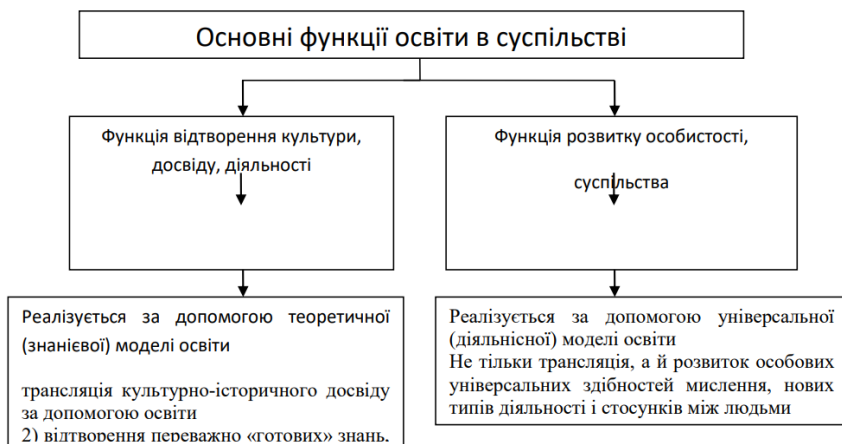

Рис. 1. Функції освіти в суспільстві

2. Розглянути та обговорити принципи побудови системи освіти з наведенням відповідних прикладів, пояснень з практики в Україні та інших країнах світу.

Сучасна освіта має бути побудована на принципах безперервності; інноваційності; фінансової підтримки держави; глобальності; мобільності; домінування практичних занять і умінь (практикоорієнтованість).

3. Розглянути та обговорити вплив освіти на розвиток соціокультурної сфери, вплив освіти на розвиток людського капіталу. Обговорити вплив інвестицій в освіту на розвиток людського капіталу та економічний розвиток країни.

Питання для обговорення:

Що таке Державний стандарт вищої освіти

Знайомство зі Стандартом вищої освіти України зі спеціальності 051 Економка, ступінь вищої освіти бакалавр
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/051-Ekonomika-bakalavr.28.07-1.pdf>

1. Види і зміст навчальних занять. Роль і місце кожного виду занять у формуванні якостей фахівця.

2. Організація самостійної роботи здобувачів у процесі підготовки до семінарських і практичних занять. Консультації та їх значення.

3. Практична підготовка здобувачів з фаху. Роль і місце навчальних практик у підготовці менеджерів. Організація практики в центрі імітаційного моделювання та реінжинірингу ВНЗ.

4. Організація самостійної роботи здобувачів (СРС) та форми її контролю. Практична цілеспрямованість завдань для самостійної роботи здобувачів

Тема 3. Організація навчального та виховного процесу у ВНЗ та на факультеті

Студентське самоврядування. Роль випускової кафедри в підготовці фахівців. Інформаційно-методичне забезпечення навчального процесу ВНЗ.

Рекомендована література: 22, 28

Питання для обговорення:

1. Роль студентського самоврядування у формуванні всебічно розвиненої особистості.

2. Знайомство зі структурою студентського самоврядування університету. Сторінка студентського самоврядування ДБТУ
<https://biotechuniv.edu.ua/studentu/studentske-samovryaduvannya/>

3. Обговорення наукових тематик випускової кафедри

4. Роль випускової кафедри:

- Ознайомлення з навчальним планом: - графік навчання,
- навчальні дисципліни та структурно-логічна схема, - загальний обсяг навчальних годин та їх структура за формами організації навчання (аудиторна, самостійна, індивідуальна робота), видами аудиторних занять (лекції, практичні та лабораторні заняття).

- Характеристика та зміст навчально-методичних комплексів дисциплін.

5. Знайомство з університетським репозитарієм, правилами користування бібліотечним фондом, сайтом університетської бібліотеки (<https://library.btu.kharkov.ua/>)

Тема 4. Інтернаціоналізація вищої освіти: сутність, переваги, показники позитивних змін

Європейська система освіти. Європейський освітній простір. Інтеграція України в європейський простір.

Рекомендована література: 5

Завдання 1: охарактеризувати систему вищої освіти обраної країни (США, Канади, Великобританії, Німеччини, Франції, Польщі, Нідерландів, Бельгії, Китаю, Фінляндії, Австралії, Японії) за наступними пунктами: формування системи вищої освіти в країні, структура освіти, характеристики закладів вищої освіти, сучасні тренди.

Завдання 2: визначити позитивні та негативні наслідки інтернаціоналізації вищої освіти.

Завдання 3: як приклад інтернаціоналізації вищої освіти розглянути та обговорити інтернаціоналізацію навчальних програм.

Процес інтернаціоналізації навчальних програм можна представити схематично (рис. 4).

Кожен етап супроводжується фокусним питанням:

1 етап – в якій мірі ваша навчальна програма вже інтернаціоналізована;

2 етап – уявіть які інші способи мислення та дії можливі (дискусії щодо існуючих парадигм);

3 етап – враховуючі можливості інтеграції навчальної програми, які зміни ми хочемо внести в навчальну програму, в курси;

4 етап – які дії потрібно виконати, в залежності від пріоритетів для досягнення поставлених цілей в області інтернаціоналізації;

5 етап – оцінювання програми та курсів для підвищення якості викладання та навчання.

Рис. 4. Етапи процесу інтернаціоналізації навчальних програм

Тема 5. Академічна доброчесність, сутність, принципи

Нормативні документи, що регламентують академічну доброчесність в ЗВО. Інструменти забезпечення академічної доброчесності. Дотримання правил академічної доброчесності. Наукові публікації, види, правила оформлення. Правила цитування, посилання на джерела. Оформлення літературних джерел.

Рекомендована література: 10, 21, 31

Обговорення питань щодо академічної доброчесності відповідно до рівнів академічної культури.

Рис. 5. Рівні академічної культури

Обговорення проблемних питань:

1. Огляд ситуації з дотриманням стандартів академічної доброчесності в Україні
2. Інструменти забезпечення академічної доброчесності
3. Як допомогти студентам досліджувати доброчесно

Матеріали по темі академічна доброчесність на сторінці наукової бібліотеки ДБТУ: <https://library.btu.kharkov.ua/naukova-komunikatsiia/akademichna-dobrochesnist-1.html>

Знайомство з правилами оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. Стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с.

Цей стандарт є регламентуючим документом для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у наукових роботах. Він установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах. Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації. «Список використаної літератури» (як частини довідкового апарату) наводять у формі бібліографічного запису (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006).

Згідно із наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року No 40 (zareєстровано в Мін'юсті 3 лютого 2017 р. No 155/30023) МОН України спростило вимоги до оформлення списку використаних джерел.

Зокрема, на вибір можна використовувати Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015» або один із стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, які є загальновживаними в зарубіжній практиці оформлення наукових робіт.

Посилання на стандарт: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

Тема 6. Компетентнісний підхід в освіті

Теоретичні аспекти компетентнісного підходу. Сутність компетентнісного підходу. Поняття «компетентність» і «компетенція». Етапи впровадження. Професійні компетентності економіста

Рекомендована література: 32

Питання для обговорення:

1. Загальні та спеціальні компетентності
2. Системні компетентності
3. Інструментальні компетентності
4. Соціально-особистісні компетентності

Компетентнісна модель – це модель майбутньої ефективної роботи, соціальної взаємодії й адаптованості випускника. Для цього необхідно забезпечити:

- визначення структури компетентностей, що відбиває у системному й цілісному виді образ відповідного фахівця;
- формування результатів освіти у вигляді ознак готовності студента/випускника продемонструвати відповідні компетентності.

Формула визначення компетентностей має бути такою:
«КОМПЕТЕНТНІСТЬ» = ЗДАТНІСТЬ (ГОТОВНІСТЬ) «ДІЯ
(що робити)» + «ОБ’ЄКТ ДІЇ»

Розділ 2. Основи професійної діяльності

Тема 7. Зміст, характер та функціональні особливості майбутньої професійної діяльності

Професійна діяльність та її структура. Нормативно-правове регулювання роботи економіста. Посадова інструкція.

Рекомендована література: 19, 23, 25, 30

Питання для обговорення:

Професійна діяльність - предмет психологічного вивчення

Структура професійної діяльності

Професійне самовизначення

Сфери професійної діяльності

Сфери професійної діяльності можна класифікувати за предметами праці (на що саме спрямована людська праця). Тут виокремлюють п’ять сфер:

- людина—природа;
- людина—техніка;
- людина—знакові системи;
- людина—людина;
- людина—художній образ.

Теми для презентацій:

1. Проблема мотивів діяльності.

2. Особистість і діяльність.
3. Індивідуалізм, суспільство й бізнес.
4. Мистецтво ділових відносин.
5. Проблеми професійної етики.

Завдання: розробити посадову інструкцію економіста за вибором:

Посадова інструкція економіста з праці;

Посадова інструкція економіста з планування;

Посадова інструкція економіста з праці;

Посадова інструкція економіста з матеріально-технічного забезпечення.

Посадова інструкція – документ, що визначає організаційно-правове становище працівника в структурному підрозділі, що забезпечує умови для його ефективної праці. Посадова інструкція – це кадровий документ.

Посадові інструкції складаються з розділів: «Загальні положення», «Завдання та обов'язки», «Права», «Відповідальність», «Повинен знати», «Кваліфікаційні вимоги» та «Взаємовідносини (зв'язки) за професією, посадою».

Тема 8. Професійні аспекти діяльності фахівців з економіки

Роль економіста у підвищенні соціально-економічної ефективності функціонування сучасних підприємств. Самопрезентація фахівця в сфері економіки.

Рекомендована література: 1, 12, 15, 17, 20, 32, 34

Завдання: познайомитись з класифікатором професій, сферою застосування, основними положеннями

<https://me.gov.ua/Profession/List?lang=uk-UA&id=d4162ef8-2771-4ac5-99ef-1d4b6f5336af&tag=KlasifikatorProfesii-Poshuk>

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>

Національний класифікатор України «Класифікатор професій» призначений для застосування центральними

органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Федерацією роботодавців України, всіма суб'єктами господарювання під час запису про роботу у трудові книжки працівників.

Професійні назви робіт, які наведені у цьому класифікаторі, рекомендовано застосовувати під час утворення нових назв професій та посад у зв'язку з розвитком нових видів економічної діяльності та технологій.

Класифікатор професій забезпечує інформаційну підтримку щодо вирішення таких завдань:

- розрахунків чисельності працівників, обліку складу і розподілу кадрів за професійними угрупованнями різних рівнів класифікації, планування додаткової потреби в кадрах тощо;
- систематизації статистичних даних з праці за професійними ознаками;
- аналізу та підготовки до публікації статистичних даних, а також розроблення відповідних прогнозів стосовно зайнятості, доходів, охорони праці, освіти, перепідготовки кадрів, що вивільняються, тощо;
- підготовки статистичних даних для періодичних оглядів із статистики праці, що розробляються Міжнародною організацією праці (МОП);
- вирішення питань контролю та аналізу міжнародної міграції, міжнародного набору та працевлаштування працюючих.

Питання для обговорення:

1. Що таке самопрезентація особистості
2. Цікава самопрезентація приклад
3. Головне правило самопрезентації
4. Самопрезентації для різних випадків
5. Самопрезентація для знайомства
6. Самопрезентація на співбесіді приклад
7. Самопрезентація в соціальній сфері
8. Самопрезентація в новому колективі
9. Як розповідати самопрезентацію про себе

Тема 9. Роль статистики в професійній діяльності фахівця в сфері економіки

Задачі, методи статистики. Використання статистики в галузі економіки. Державна служба статистики України. Міжнародна статистика.

Рекомендована література: 7, 9

Завдання:

1. Обговорити причини, чому статистика важлива для галузі економіки:

Причина 1. Статистика дозволяє економістам зрозуміти стан економіки з допомогою описової статистики.

Причина 2. Статистика дозволяє економістам визначати тенденції економіки з допомогою візуалізації даних.

Причина 3. Статистика дозволяє економістам кількісно визначати взаємозв'язок між змінними з допомогою регресійних моделей.

Причина 4. Статистика дозволяє економістам прогнозувати тенденції економіки.

2. Познайомитись з сайтом Державної служби статистики України (<https://www.ukrstat.gov.ua/>), групами показників, що представлені у вкладці «Статистична інформація», зі статистичними збірниками у вкладці «Публікації». Познайомитись з сайтом Світового банку з вкладкою «Індикатори», в якій представлені статистичні дані по групам показників в цілому по світу та по окремим країнам.

Тема 10. Суспільство та економіка

Організаційні аспекти економічних процесів. Економіка, її особливості та структура. Поняття системи. Системний підхід в аналізі. Економічна система.

Рекомендована література: 6, 11, 18

Питання для обговорення:

Сутність понять «суспільство» та «економіка». Основні різновиди економіки та їх характеристика;

Концепції становлення та розвитку економіки;
Поняття економічної системи та її складові елементи;
Основні питання економіки;
Класифікація економічних систем;
Типи та моделі економічних систем.

Завдання: Кожен із нас перебуває під впливом різних законів – юридичних, економічних, законів природи.

1. Укажіть відмінності між економічними законами і законами природи, економічними та юридичними законами.

2. Наведіть приклади дії економічних законів із власного життя.

Тема 11. Особливості функціонування підприємств в сучасних умовах

Підприємство як первинна ланка ринкового виробництва.
Види підприємств. Підприємництво в системі ринкових відносин
Рекомендована література: 2, 18

В умовах ринкових відносин підприємство є основною ланкою всієї економіки, оскільки саме на цьому рівні створюється потрібна суспільству продукція, виявляються необхідні послуги.

Підприємство – це самостійний, організаційно відособлений суб'єкт виробничої сфери народного господарства, який виробляє і реалізує продукцію, виконує роботи промислового характеру чи надає платні послуги.

Діяльність підприємства упорядковують численні юридичні акти, основними з яких є: Закон України про підприємство, статут підприємства і колективний договір, що регулює відносини трудового колективу з адміністрацією підприємства.

Питання для обговорення:

Мета діяльності підприємства;

Майно підприємства;

Взаємовідносини підприємства з державою;

Правові основи функціонування підприємств;

Організаційно-правові форми підприємств;

Порядок створення підприємства;
Джерела формування фінансових ресурсів підприємств;
Установчі документи підприємства;
Юридичні підстави припинення діяльності підприємства.

Завдання:

За зразком заповніть таблицю «Класифікація підприємств». Скориставшись інформацією з різних джерел, у 3-ю колонку внесіть приклади вітчизняного (місцевого) бізнесу.

Класифікаційна ознака	Вид підприємства	Приклади
За характером діяльності	Комерційні	ТОВ «Видавництво «Школяр» КП «Київпаstrans» ПАТ «Укрнафта»
	Некомерційні	НПО «Фонд Вікімедія» БФ «Карітас Харків» ВГО «Зелена хвиля»
За способом заснування та формуванням статутного капіталу	Унітарні	
	Корпоративні	
За формою власності	Приватні	
	Колективні	
	Комунальні	
	Державні	
	Засновані на змішаній формі власності	
За національною належністю капіталу	Національні	
	Іноземні	
	Змішані	
За правовим статусом	Одноосібні	
	Кооперативні	
	Орендні	
	Господарські товариства	
За розміром	Великі	
	Середні	
	Малі	

Тести

1. В чому полягає суть Європейської інтеграції України ?
  - а) виборі шляху розвитку в напрямку цивілізованої Європейської моделі, що дає можливість досягти прогресу у всіх сферах життєдіяльності суспільства і держави;
  - б) реформуванні і адаптації законодавства;
  - в) переході на європейські методи роботи;
  - г) реформуванні і адаптації системи освіти і науки.
2. Скільки рівнів акредитації встановлено для ВНЗ освіти в Україні?
  - а) 2 рівні (III і IV);
  - б) 4 рівні (I, II, III, IV);
  - в) 3 рівні (бакалавр, спеціаліст, магістр); г) 4 освітньо-кваліфікаційні рівні.
3. Із скількох ступенів і яких має складатися система вищої освіти країн Європи згідно Болонської Декларації ?
  - а) трьох ступенів – бакалавр, спеціаліст, магістр;
  - б) двох ступенів – бакалавр, спеціаліст;
  - в) двох ступенів – бакалавр, магістр;
  - г) двох ступенів – спеціаліст, магістр.
4. Кредитно-модульна система організації навчального процесу ґрунтується на:
  - а) поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів);
  - б) кредитах ECTS;
  - в) змістових модулях і інформаційних технологіях;
  - г) змістових модулях.
5. В чому полягає Європейський вибір України ?
  - а) адаптації законодавства України до норм ЄС та поглиблення у сфері зовнішньої політики;
  - б) напряму до стандартів демократії, інформаційного суспільства, що базується на засадах верховенства права і забезпечення прав та свобод людини;
  - в) трансформації кордонів із сусідами та безвізовий режим їх перетину;

г) поглибленні співробітництва у сфері безпеки та оборони.

6. Що таке «заліковий кредит» ?

а) завершена задокументована частина (дисципліни, курсового проекту, практики) навчання студента, що підлягає оцінюванню та зарахуванню (екзамен, залік);

б) оцінка знань студента з дисципліни;

в) кількість аудиторних годин, відведених для вивчення дисципліни; г) завершена частина освітньо-професійної програми дисципліни.

7. Яка шкала оцінювання згідно ECTS ?

а) (A) – відмінно ; (B) – дуже добре; (C) – добре; (D) – задовільно; (E) – достатньо; (FX) –незадовільно, треба попрацювати;

б) (A) – відмінно (B) – дуже добре; (C) – добре; (D) – задовільно; (E) – достатньо; (FX) –незадовільно, треба попрацювати; (F) – незадовільно, потрібна серйозна подальша робота (повторне навчання);

в) (A) – відмінно; (BC) – добре; (DE)– задовільно; (FX) – незадовільно, потрібно попрацювати; (F) – незадовільно, повторне навчання;

г) (A) – відмінно; (BC) – дуже добре; (DE) – добре; (FX) – задовільно; (F) незадовільно.

8. У якому місті та в якому році Україна приєдналася до Болонського процесу?

а) м. Болонья (Італія) в 1999 р.;

б) м. Лісабон (Португалія) в 2004 р.;

в) м. Берген (Норвегія) в 2005 р.;

г) м. Саламанка (Іспанія) в 2006 р.

9. Що таке ECTS ?

а) Європейська система кредитів;

б) Європейська кредитно-трансферна система як засіб покращення визнання освіти для навчання за кордоном;

в) система кредитів, що відводиться для вивчення курсів в аудиторіях;

г) об'єм годин, що відводиться на самостійне вивчення матеріалу дисципліни.

10. Що таке модуль ?

- а) завершена задокументована частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу;
- б) одиниця виміру навчального навантаження;
- в) модуль організації навчального процесу;
- г) система навчальних елементів, поєднаних за ознакою.

11. Яка структура залікового кредиту ?

- а) складається із модулів та змістових модулів дисципліни, в які входять назви тем та вказані години, що відводяться на їх вивчення, а саме: лекції, практичні, самостійну роботу, індивідуальну роботу (проект);
- б) складається із змістових модулів;
- в) складається із кількості годин, відведених на вивчення матеріалу, зокрема лекції, практичні, лабораторні, самостійну роботу;
- г) складається із змістових модулів та певної кількості кредитів.

12. В чому полягає адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу?

- а) заміна законодавства України на законодавство країн ЄС;
- б) поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу;
- в) створення правової бази для інтеграції України до ЄС;
- г) удосконалення інформаційного забезпечення роботи з адаптації законодавства.

13. Скільки кредитів відводиться для вивчення дисциплін на один навчальний рік ?

- а) 60;
- б) 30;
- в) 54;
- г) 36.

14. Чи є відмінність між призначенням кредитів для дисциплін і присвоєнням кредитів студентам ?

- а) немає;

- б) кредит ECTS призначається для розділів дисциплін (курсу), але присвоюються лише студентам, які успішно засвоїли курс;
- в) кредити ECTS призначаються тільки розділам курсу;
- г) кредити ECTS присвоюються лише студентам, що успішно засвоїли курс.

15. В чому полягає мета наукового і технічного співробітництва України з ЄС?

- а) заохочення цивільних наукових досліджень та технологічного розвитку, включаючи спільну науково-дослідницьку діяльність, навчання та переміщення науковців;
- б) впровадження інтегрованих проектів;
- в) забезпечення участі ЄС у національних дослідницьких програмах;
- г) створення спільних дослідницьких центрів.

16. Які з перелічених п'ятьох країн Європи мають бінарну (подвійною) модель вищої освіти:

- а) Бельгія, Франція, Швеція, Австрія, Данія;
- б) Данія, Швеція, Норвегія, Ірландія, Великобританія;
- в) Бельгія, Великобританія, Греція, Ірландія, Норвегія;
- г) Німеччина, Франція, Австрія, Норвегія, Швеція.

17. На яких 3-х ключових елементах базується ECTS ?

- а) взаємній угоді між закладами-партнерами і студентом, використанні кредитів ECTS, інформації стосовно програм і здобутків студента;
- б) використанні кредитів ECTS, еквівалентності програм, переліку оцінок з предметів;
- в) навчальному контракті, заяві студента, кредитах ECTS;
- г) координаторі від навчального закладу, інформаційному пакеті, кредитах ECTS.

18. Що включає співробітництво України з ЄС в галузі освіти, науки і техніки?

- а) співпрацю між навчальними закладами, фірмами;
- б) навчання мовам країн ЄС;
- в) удосконалення системи вищої освіти та системи підготовки фахівців згідно сучасних вимог;

г) обмін науковою і технічною інформацією, спільну діяльність у галузі дослідних технологічних робіт (ДТР), діяльність у контексті професійної підготовки та програм мобільності для науковців, дослідників та технічного персоналу, які беруть участь у ДТР з обох сторін.

19. Які країни Європи мають унітарну (єдину) модель вищої освіти:

- а) Італія, Іспанія, Україна, Австрія, Англія;
- б) Італія, Швеція, Іспанія, Англія, Фінляндія;
- в) Італія, Іспанія, Австрія, Фінляндія, Швеція;
- г) Австрія, Швеція, Італія, Англія, Україні.

20. На чому базуються кредити ECTS?

- а) кількості годин, що відводяться на самостійну роботу;
- б) повному навантаженні студента, а не лише на аудиторних годинах;
- в) аудиторних годинах (лекції, практичні, лабораторні заняття та ін.);
- г) аудиторних годинах та годинах для проходження практики.

21. Що є визнаним європейським стандартом та інструментом реалізації завдань мобільності студента і викладача та важливим чинником входження національної системи освіти до спільного Європейського освітнього простору?

- а) модульно-рейтингова система оцінки знань студентів;
- б) кредитно-модульна система підготовки фахівців;
- в) новітні інформаційні технології;
- г) електронне навчання та дистанційна освіта.

22. Чи є відмінність між «модулем» та «змістовим модулем» курсів?

- а) немає;
- б) «змістовий модуль» складається з «модулів»;
- в) «модуль» – це частина програми навчальної дисципліни, що поєднана з різними формами занять (лекціями, практичними та ін.) і складається із «змістових модулів» (одна або декілька тем);

г) «змістовий модуль» – це назви тем, які поділяються на «модулі» та «кредити»;

д) є відмінність, яка полягає в кількості годин, відведених на самостійну роботу студента.

23. Вкажіть ціну кредиту ECTS:

а) 4 академічних годин;

б) 36 академічних годин;

в) 24 академічних години;

г) 30 академічних годин.

24. Як визначається кількість кредитів ECTS на навчальну дисципліну?

а) діленням обсягу годин на ціну кредиту;

б) діленням загального обсягу годин на ціну кредиту (0,3 – 0,5 кредиту);

в) діленням загального обсягу годин на 54 години;

г) діленням обсягу годин на 36 годин.

25. Дайте характеристику освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»:

а) академічний ступінь (кваліфікація), що присвоюється особі, яка опанувала програму вищої освіти з терміном навчання 3-4 роки та успішно пройшла підсумкову атестацію і дає право працювати на первинних посадах на ринку праці та продовжувати навчання з отриманням ступеня магістра;

б) академічний ступінь (кваліфікація), який отримують фахівці в результаті засвоєння основної освітньої програми вищої освіти з тривалістю навчання 1-2 роки і дає право на зайняття основних посад на ринку праці та продовження навчання в аспірантурі;

в) освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула неповну вищу освіту;

г) освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, передбачених для первинних посад на ринку праці.

26. Дайте характеристику освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»:

а) академічний ступінь (кваліфікація), який отримують бакалаври (дипломовані фахівці) в результаті засвоєння основної освітньої програми вищої освіти з тривалістю навчання 1-2 роки і дає право на зайняття основних посад на ринку праці, продовження навчання в аспірантурі;

б) академічний ступінь (кваліфікація), що присвоюється особі, яка опанувала програму вищої освіти з терміном навчання 3-4 роки та успішно пройшла підсумкову атестацію і дає право працювати на первинних посадах на ринку праці та продовжувати подальше навчання;

в) освітньо-кваліфікаційний рівень особи, яка здобула неповну вищу освіту і має право продовжувати навчання в аспірантурі;

г) освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка здобула повну вищу освіту, спеціальні вміння та знання для виконання обов'язків повного рівня професійної діяльності, передбачених для первинних посад у повному виді економічної діяльності.

27. Що таке «академічна довідка студента»?

а) «залікова книжка»;

б) додаток до диплома;

в) документ, що містить інформацію про навчальні досягнення та освітню і професійну кваліфікацію студента за шкалою успішності як національною, так і ECTS;

г) документ, що містить інформацію про навчання студента.

28. Які додаткові переваги для студентів дає ECTS ?

а) покращує зміст навчального процесу і дає змогу навчатися за кордоном;

б) розширює вибір для навчання за кордоном, дозволяє самим сформувати програму навчання, забезпечує сертифікацію процесу навчання в іноземному навчальному закладі та гарантує академічне визнання;

в) відкриває нові можливості для навчання і співпраці, стимулює підвищення якості навчального процесу, підвищує мобільність;

г) підвищує мобільність, покращує зміст навчальних програм та якість навчального процесу, сприяє розвитку та відповідальності за навчання.

29. Скільки європейських країн і в якому році започаткували Болонський процес спрямований на зближення вищої освіти в Європі ?

а) чотири країни (Франція, Італія, Великобританія і Німеччина) у 1997 р.

б) сорок три країни (Україна в тому числі) у 1997 р.

в) двадцять дев'ять країн (Україна в тому числі) у 1999 р.

г) двадцять дев'ять країн у 1999 р.

30. Вищі навчальні заклади якого рівня акредитації здійснюють підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»?:

а) коледжі та інші вищі навчальні заклади II-го рівня акредитації;

б) технікуми та інші вищі навчальні заклади I-го рівня акредитації;

в) інститути, консерваторії, академії IV-го рівня акредитації;

г) університети IV-го рівня акредитації.

31. Вищі навчальні заклади якого рівня акредитації здійснюють підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»?:

а) коледжі та інші вищі навчальні заклади II-го рівня акредитації;

б) університети, інститути, академії, консерваторії – вищі навчальні заклади III-го і IV-го рівнів акредитації;

в) технікуми, училища та інші вищі навчальні заклади I-го рівня акредитації;

г) вищі професійні училища і технікуми III-го рівня акредитації.

32. У якому році вирішено в Україні повною мірою запровадити принципи Болонської декларації ?

а) 2008 р.;

б) 2010 р.;

в) 2009 р.;

г) 2012 р.

33. Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність це:

а) дотримання в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності принципів чесності, довіри, відповідальності;

б) сукупність етичних принципів та визначених, правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою

забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

в) поняття, що дозволяє охопити різні сфери академічного життя, де кожному з учасників відведена його унікальна роль та, відповідно, права, обов'язки та відповідальність;

г) основа сталого наукового розвитку закладів освіти та дієвий інструмент забезпечення якості освіти.

34. Цінностями академічної доброчесності є:

а) чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, мужність;

б) науковість, чесність, справедливість, відповідальність;

в) відкритість та прозорість, чесність, справедливість;

г) професіоналізм та компетентність; партнерство і взаємодопомога; повага та взаємна довіра; об'єктивність та неупередженість; відкритість і прозорість.

35. Який основний нормативний документ, що регламентує принципи академічної доброчесності в ДБТУ:

а) Положення про якість освіти;

б) Положення про менеджмент якості освіти;

в) Положення про організацію освітнього процесу та Положення про організацію і порядок перевірки на наявність текстових запозичень в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти;

г) Кодекс академічної доброчесності та Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин.

36. Який стандарт наразі є регламентуючим документом для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у наукових роботах в Україні:

а) ДСТУ 4163:2020;

б) ДСТУ 4163:2023;

в) ДСТУ 8302:2015;

г) ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

37. Компетентність це:

а) коло питань, у яких людина добре обізнана, володіє знаннями та досвідом;

б) набута у процесі навчання інтегрована здатність спеціаліста, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці;

в) вміння працювати в команді, приймати самостійні рішення, самостійно вивчати і запроваджувати професійні новації;

г) здатність навчатись новому.

38. Загальні компетентності це:

а) універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку;

б) узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;

в) компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю;

г) компетентності, що забезпечують «трансфер навчання», тобто перенос набутих знань, навичок і метакогнітивних здібностей особистості на вирішення ситуацій реального життя.

39. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності це:

а) універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку;

б) узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;

в) компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю;

г) компетентності, що забезпечують «трансфер навчання», тобто перенос набутих знань, навичок і метакогнітивних здібностей особистості на вирішення ситуацій реального життя.

40. Інтегральна компетентність це:

а) універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку;

б) компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю;

в) компетентності, що забезпечують «трансфер навчання», тобто перенос набутих знань, навичок і метакогнітивних здібностей особистості на вирішення ситуацій реального життя;

г) узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

41. Функціями компетентнісного підходу в освіті є:

а) функціональна, діяльнісно-технологічна, виховна, діагностична;

б) операціональна, технологічна, виховна, діагностична;

в) операціональна, діяльнісно-технологічна, виховна, діагностична;

г) операціональна, виховна, інтегральна, діагностична.

42. Що з переліченого не відноситься до функцій безперервної освіти:

а) розвиваюча;

б) компенсуюча;

в) адаптивна;

г) реінтегруюча.

43. Метою статистики для економіки є:

а) дослідження змін в економіці;

б) постійне оновлення інформаційної бази, що забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень;

в) відображення стану економіки;

г) узагальнення інформації щодо стану економіки та її суб'єктів.

44. Що з переліченого на відноситься до основних задач статистики:

- а) дослідження на основі статистичних показників економічних і соціальних явищ і процесів, що відбуваються в суспільстві;
- б) забезпечення достовірною інформацією управлінських і господарських органів, а також суспільства в цілому;
- в) виявлення взаємозв'язків і пропорцій в суспільному виробництві, узагальнення і прогнозування тенденцій розвитку народного господарства тощо;
- г) розвиток методів для вивчення явищ і процесів суспільного життя.

45. Посадова інструкція це:

- а) документ, що підтверджує трудову діяльність і слугує для встановлення загального стажу, безперервного і спеціального стажу;
- б) документ, що визначає організаційно-правове становище працівника в структурному підрозділі, що забезпечує умови для його ефективної праці.
- в) угода між працівником і роботодавцем (роботодавцем-фізичною особою), за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, а роботодавець (роботодавець-фізична особа) зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін;
- г) обов'язковий документ особової справи персоналу установ, організацій, в якому фіксуються автобіографічні відомості.

46. Посадові інструкції складаються з таких розділів:

- а) «Загальні положення», «Завдання та обов'язки», «Відповідальність», «Повинен знати», «Кваліфікаційні вимоги» та «Взаємовідносини (зв'язки) за професією, посадою»;
- б) «Загальні положення», «Обов'язки», «Вимоги», «Відповідальність», «Повинен знати», «Взаємовідносини (зв'язки) за професією, посадою».
- в) «Загальні положення», «Завдання та обов'язки», «Права», «Відповідальність», «Повинен знати», «Кваліфікаційні вимоги», «Взаємовідносини (зв'язки) за професією, посадою»;

г) «Загальні вимоги», «Завдання», «Обов'язки», «Юридичні процедури», «Відповідальність», «Повинен знати», «Компетентності».

47. Сфери професійної діяльності можна класифікувати за предметами праці (на що саме спрямована людська праця). Що з переліченого на відноситься до п'яти сфер професійної діяльності:

- а) - людина—природа;
- б) - людина—техніка;
- в) - людина—соціально-економічні системи;
- г) - людина—художній образ.

48. До складу професійної діяльності входять численні елементи, серед них слід виділити основні, які визначають успіх діяльності. Оберіть вірний перелік цих елементів:

- а) технічна, художня, соціальна, економічна діяльність;
- б) конструктивна, організаторська; комунікативна діяльність;
- в) управлінська, виробнича, виконавча діяльність;
- г) освітня, управлінська, виробнича діяльність.

49. Що з переліченого не можна віднести до основних функцій професійної діяльності:

- а) створення матеріальних і духовних благ;
- б) отримання засобів для життя;
- в) сприяння загальному і професійному розвитку людини;
- г) особисті уподобання та хобі.

50. За сферами професійна діяльність класифікується за цілями праці. Якими саме:

- а) ручна, механізована, автоматизована, з використанням функціональних особливостей людини;
- б) гностичні, перетворювальні, пошукові;
- в) створення, отримання, сприяння;
- г) особисті, громадські, кооперативні.

51. Професійна майстерність це:

- а) найвищий рівень оволодіння професійною діяльністю.
- б) процес формування особистості людини, її інтересів, духовних цінностей, ідеалів.
- в) створення людиною чогось нового, неповторного, оригінального під час професійної діяльності.

г) досягнення людиною успіху в професійній діяльності.

52. Термін «економіка» в перекладі з грецької означає:

- а) дослідження поведінки окремих суб'єктів;
- б) мистецтво ведення домашнього господарства;
- в) наука про розподіл благ;
- г) мистецтво управляти.

53. Що таке економічна система?

- а) сукупність законів і норм, що регулюють виключно ринок товарів;
- б) взаємопов'язана сукупність економічних відносин, що визначає способи виробництва, розподілу та споживання ресурсів;
- в) будь-яка форма ведення бізнесу на міжнародному рівні;
- г) система бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств.

54. Що з переліченого не відноситься до видів економічних систем:

- а) ринкова економіка;
- б) натуральне господарство;
- в) адміністративно-командна економіка;
- г) приватне господарство.

55. Відповідно до законодавства України підприємство це:

- а) державна установа, яка виконує управлінські функції;
- б) самостійний суб'єкт господарювання, який створений компетентними органами державної влади, органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення господарської діяльності в порядку, передбаченому законодавством;
- в) будь-яка організація, що має відповідну мету та цілі, які виконує відповідно до визначеної стратегії;
- г) суб'єкт, що діє на основі статуту чи іншого установчого документа та здійснює діяльність у сфері суспільного виробництва, спрямовану на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг.

56. Підприємництво – це:

а) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання з метою досягнення економічних і соціальних результатів та отримання прибутку;

б) економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що виробляє продукцію;

в) операційна, фінансова та інвестиційна діяльність виробничих підрозділів, які розташовані на спільній території;

г) діяльність з перепродажу виробленої іншими продукції.

57. Відповідно до форм власності, вибіляють такі види підприємств:

а) приватні, державні, колективні, комунальні;

б) комерційні, некомерційні;

в) національні, іноземні, змішані;

г) автономні, неавтономні.

58. Першу премію в галузі економічних наук було присуджено норвезькому економісту Рагнару Фрішу і голландському економісту Яну Тінбергену «За створення та застосування динамічних моделей до аналізу економічних процесів» в?

а) 1960 році;

б) 1972 році;

в) 1969 році;

г) 1968 році.

59. Які основні питання економіки визначають функціонування будь-якої економічної системи?

а) хто керуватиме підприємствами?

б) що, як і для кого виробляти?

в) який рівень цін буде встановлено державою?

г) як розподілити прибуток між власниками бізнесу?

60. Яка концепція розвитку економіки базується на ідеї, що головним фактором зростання є інновації та технічний прогрес?

а) неокласична теорія економічного зростання;

б) концепція трудової вартості;

в) теорія абсолютної переваги;

г) теорія залежного розвитку.

Література

1. Артющина, М.В. Психолого-педагогічні засади підготовки студентів економічних спеціальностей до інноваційної діяльності (автореф. дис. д-ра пед. наук). 2011. ДВНЗ КНЕУ імені Вадима Гетьмана. Київ, Україна. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/100098027.pdf>
2. Бойчик І.М Економіка підприємства: підруч. К.: Кондор -Видавництво, 2016. 378 с.
3. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна - Болонья - Саламанка – Прага - Берлін) / Упоряд.: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін. Тернопіль: Екон. думка, 2003. 60 с. http://aau.edu.ua/up/docs/bologna/bol_pr_in.pdf
4. Болонський процес: Модель структури додатка до диплома / Уклад.: З.І. Тимошенко, О. І. Казаченко, А. М. Грехров, Ю. А. Гапон, Ю. І. Палеха. К.: Європ. ун–т, 2004. 73 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб. / Ред. В. Г. Кремень. Тернопіль: Навч. книга Богдан, 2004. 384 с.
6. Геєць, В. Модернізація в системі "суспільство-держава-економіка". Журнал європейської економіки. 2014. Т. 13, № 3. С. 221-235.
7. Герасименко С.Є. Місце і роль статистики в економічних дослідженнях. Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту. 2022. № 1-2. С. 5-13.
8. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко Д., 2014. 416 с. <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
9. Городянська Л.В., Сизов А.І. Статистика для економістів: навчальний посібник. / Городянська Л.В., Сизов А.І.; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, військовий ін-т, каф. фінансового забезпечення військ. К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2019. 350 с.
10. Дегтярьова І. Вплив академічної доброчесності на інституційну практику української вищої школи. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артющова. Київ: Таксон, 2016. С. 197-218.

11. ЕКОНОМІКС. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с.

12. Загородня А. А. Професійна підготовка фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польщі та України: Монографія. К.: ВП «Едельвейс», 2018. 392 с.

13. Закон України “Про вищу освіту” від 1 липня 2014 року № 1556-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

14. Зарубіжна система вищої освіти: навч. посібн. / авт. – упоряд. М. І. Гагарін. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с.

15. Іванченко, Є. А. Сутність та структура системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів. 2008.

URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2008/8_9_2008/35.pdf

16. Ільченко А.М. Вища освіта і Болонський процес: Навчально-методичний посібник / Автори-укладачі: Ільченко А.М., Шейко С.В. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 316 с.

17. Кірдан О.П. Періодизація розвитку професійної підготовки майбутніх економістів у закладах вищої освіти України. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2018. № 61. Т. 2. С. 74–78. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2018/61/part_2/16.pdf

18. Кудінова А. Основи економічних знань : навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти / Алевтина Кудінова, Ірина Кулага, Ксенія Лопух. Київ : ВЦ «Академія», 2023. 208 с.

19. Людина і світ професій: навч.-метод. посіб. для 8–9-х класів / О.В. Мельник, О.Л. Морін, Л.А. Гуцан, С.М. Дятленко, І.І. Ткачук, З.В. Охріменко, О.М. Пархоменко, Л.І. Гриценко ; за ред. О.Л. Мельника. Івано-Франківськ : “НАІР”, 2015. 160 с.

20. Мартиненко О. Окремі аспекти підготовки майбутніх економістів за сучасних умов. Гуманізація навчально-виховного

процесу. 2022, №. 1 (101) DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(101\)2022.264937](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(101)2022.264937)

21. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. С. 107-122.

22. Мороз І.В. Кредитно–модульна система організації навчального процесу: Довід. для студ. К.: Освіта України, 2005. 90 с.

23. Національний класифікатор України (Класифікатор професій ДК 003:2010, затверджений Наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>

24. Немченко С.Г. Педагогіка вищої школи : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / С. Г. Немченко, О. Б. Голік, О. В. Лебідь. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2014. 534 с.

25. Омельченко М.С. Проблема становлення професійної свідомості особистості на етапі професійного вибору. Психологічний часопис. 2019. Т. 5. Вип. 10. С. 131–142. doi: <https://doi.org/10.31108/1.2019.5.10>.

26. Освіта в Україні/ Ред. О.А. Кривенко; Упоряд. Є.К. Пашутинський. К.: Атіка; КНТ, 2004. 492 с.

27. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.) / М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.; Ред. В.Г. Кремінь. К.; Тернопіль: Вид–во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. 147 с.

28. Педагогіка вищої школи : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf

29. Про затвердження Положення про освітньо–кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січ. 1998 р. № 65. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-98-%D0%BF#Text>

30. Психологія професійної діяльності: підруч. / за ред. С.К. Шандрука. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 256 с.

31. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності / укладачі: підкомісія 303 «Академічна доброчесність» / 2016. 24 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/akdo/nodo/n3.pdf>

32. Сисоєв О. Професійна підготовка фахівців економічної галузі в контексті глобального сталого розвитку. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.5>

33. Товажнянський Л. Л. Болонський процес: цикли, ступені, кредити: Монографія / Л. Л. Товажнянський, Є. І. Сокол, Б. В. Клименко. Х.: НТУ “ХПІ”, 2004. 144 с.

34. Яковенко, О.І. (2015). Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки (дис. канд. пед. наук). НУБІП України. Київ, Україна. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Yakovenko_22.12.2015_diser.pdf

Електронні інформаційні ресурси

1. Інформаційно–аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном URL: <http://vnz.org.ua>

2. Нормативно-правова база з питань вищої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/apostil/normativno-pravova-baza>

3. <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/viznannya-inozemnih-dokumentiv/normativno-pravova-baza>

4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua>

Навчальне видання

**ВСТУП ДО ФАХУ
ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ**

Методичні вказівки для проведення практичних
занять та самостійної роботи з дисципліни для
здобувачів рівня вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка» (Освітня програма
«Економіка») денної та заочної форм навчання

Автор-укладач

БАБАН Тетяна Олександрівна

Державний біотехнологічний університет м. Харків, 61002, вул.
Алчевських, 44